

Špičkové umění může ležet i na chodníku

ASI PŘED DESETI LETY SE SEVEROČESKÝM LITVÍNOVEM BEZRADNĚ POTULOVAL MLADÍK S VELKÝM BATOHEM. MLUVIL NĚMECKY A ANGLICKY A MARNĚ PÁTRAL PO NĚKOM, KDO MU PORADÍ, KDE NAJÍT OBROVSKOU MOZAIKU NA CHODNÍKU. „JEJÍM AUTOREM JE PŘECI SLAVNÝ MALÍŘ ZDENĚK SÝKORA,“ ŘÍKAL VŠEM, „TO MUSÍ BÝT URČITĚ NĚKDE JASNĚ OZNAČENÉ, VŽDYŤ SE O TOM UČÍME.“ NENAŠEL ANI SMĚROVKY, ANI POHLEDNICE, ALE NAKONEC HO NĚKDO PŘECI JEN ZAVEDL K PONĚKUD ZAŠLÉMU A ROZBITÉMU ČERNOBÍLÉMU MRAMOROVÉMU CHODNÍKU. SEM TAM CHYBĚLA DLAŽDICE, NĚKDE BYL TRS TRÁVY. PŘESTO BYL BAŤŮŽKÁŘ CESTUJÍCÍ ZA UMĚNÍM SVÉHO GURU NADŠENÝ.

TEXT: ONDŘEJ ČERNÝ
FOTO: ARCHIV LENKY A ZDEŇKA SÝKOROVÝCH, MILOŠ ŽIHLA

Zdeněk Sýkora

(1920 – 2011)

První práce lounského výtvarníka měly surrealistické rysy. Od nich se brzy dostal ke kubismu a později geometrické abstrakci. Jako jeden z prvních výtvarníků na světě dokázal do své práce funkčně zapojit počítač. V roce 1964 po několikaleté spolupráci s matematikem Jaroslavem Blažkem tak vznikly první programované struktury, jejichž smyslem bylo kombinatorické vyčerpání vzájemných pozic několika daných elementů. Spolupracoval také s architekty, například jeho skleněné obklady větracích komínů Letenského tunelu z roku 1969 jsou od roku 2003 kulturní památkou. Roku 1973 opustil přísná pravidla i počítač a začal se zabývat systémem a náhodností, jež uplatnil v liniových obrazech. Linie maloval téměř čtyřicet let, od roku 1985 s ním spolupracovala jeho manželka Lenka.

Letos by se měl do Litvínova rozhodně vrátit znovu. Sýkorův chodník a stěna obchodu se sice zatím nepodařilo restaurovat, zato je v kulturním centru Citadela po mnoha letech opět k vidění nástěnná mozaika, která byla až do roku 2008 považována za ztracenou.

„Mám z toho obrovskou radost! Ukázalo se, že dílo neztratilo nic na své vizuální síle, že funguje a je dominantou vestibulu kulturního centra, možná více než tenkrát v sedmdesátých letech. Snad je to první vlaštovka, že by se i ostatní Sýkorovy realizace mohly dočkat ‚znovuobjevení a vlídného zacházení,‘“ prozradila Lenka Sýkorová, manželka a od roku 1985 spolupracovnice lounského malíře, jehož dílo je součástí mnoha světových galerií, např. Musée nationale d'art moderne Centre Pompidou v Paříži či Museum für Angewandte Kunst Kolín nad Rýnem.

Sádrokartonová lenost

Mozaiku pro foyer Citadely navrhl Zdeněk Sýkora v roce 1967, realizována ale byla nakonec až o osm let později. Vycházel z netradičního půdorysu budovy, který je tvořen soustavou mnoha vzájemně se protínajících trojúhelníků. Jenže hnědé a bílé kachle mozaiky se ocitly přímo pod ‚světlíkem‘, jímž prakticky od otevření budovy stále zatékalo. Při rekonstrukci v 90. letech minulého století tak náhle zmizela - podobně jako jiná umělecká díla v architektuře po celém Česku.

A právě tady začíná příběh, který skončil letos v únoru happyendem, čili znovuodhalením mozaiky. Je tak nečekaný a přitom nejspíš zcela typický, že se mu snad ani nechce věřit. Když totiž Dáša Wohanková z litvínovské

galerie Radniční sklípek připravovala v roce 2008 výstavu Sýkorových grafik, začala pátrat i po jeho architektonických realizacích, jichž bylo původně v tomto podkrušnohorském městě vůbec nejvíc v celém Česku.

Celkem čtyři - ochozy převlékáren koupaliště, mozaika v Citadele, chodník a stěna v centru města a ještě porcelánové elementy výzdoby školní jídelny v Litvínově - Hamru. O chodníku věděla, ale zbytek? Převlékárny prošly mizernou úpravou a výtvarné dílo, které bylo jejich součástí, se prostě zničilo. Ve škole ani kulturním centru také nic.

„Procházeli jsme s dlouholetým technikem a zvukařem Citadely Jaroslavem Špačkem celý kulturní dům a hledali nějaké stopy. Vzpomněl si, že v jedné části, takové dostavěné buňce, kde sídlila třeba banka nebo cestovní kancelář a pak z ní byl sklad, jsou pouze sádrokartonové stěny. Naskládané stoly a židle nám posloužily jako žebřík a za odklopenou stropnicí mozaika skutečně byla,“ líčí Wohanková, kterou Lenka Sýkorová považuje za hrdinku a kulturní atašé Zdeňka Sýkory v Litvínově, protože se dlouhá léta snažila a snaží díla uznávaného výtvarníka ve městě připomínat a dát jim opět důstojné místo.

Byla ale mozaika za sádrokartonem skutečně jen schovaná? *„Asi by bylo krásné si myslet, že zedníci byli tehdy tak uvědomělí, že toto jedinečné dílo zkrátka chtěli uchovat pro budoucnost a nezničili ho při práci. Spíš si ale myslím, že si jen chtěli ušetřit práci s osekáváním zdí a sádrokartonový překryv byl docela snadným řešením. Bylo obrovské štěstí, že se při navrtání stěn mozaice vyhnuli,“* míní Miroslav Otcov-

ský, jednatel městské společnosti SPORTaS, která Citadelu provozuje.

Právě on se při loňském zateplení kulturního centra zasadil o návrat mozaiky veřejnosti. Stačilo ji prý vyčistit a upravit nasvícením. *„Díla pana Sýkory si velmi vážím. Už jako klukovi se mi líbilo jeho zábradlí na zdejších koupališti. Nevěděl jsem ani, že to je nějaké výtvarné dílo, jen mi ty zvláštní malované trojúhelníky přišly hodně zajímavé,“* svěřil se.

Další návrat?

Právě ochozy převlékáren na koupališti u Koldomu měly být prvním velkým návratem díla Zdeňka Sýkory do Litvínova. Uvažovalo se o nich už v roce 2010. Původně šlo o 13 autorů ručně malovaných obdélníkových ploch, které však časem oprýskaly a při velmi nešetrné rekonstrukci budovy byly zcela zlikvidovány.

Z nápadu na jejich obnovu ale brzy sešlo - místo ochozů byla okna a malované panely by s novým vzhledem domu vůbec nekorespondovaly. Uvažuje se ale o využití původních návrhů na připravovanou stavbu nového krytého bazénu, který má stát právě v místě někdejších převlékáren.

„Realizace tohoto nápadu je samozřejmě závislá na mém souhlasu a mojí podmínkou bylo, aby se v architektonickém návrhu objevily prvky, které by takovou aktualizaci původního díla umožňovaly. Znamenalo by to diskuzi s architektem a jeho porozumění. V tomto ohledu jsem skeptická, neumím si dost dobře představit současný návrh, který by v sobě zahrnoval takové prvky, aby souzněly s panely ze začátku šedesátých let. Tehdy se sice jednalo jen o šat-

Zdeněk Sýkora – realizace v architektuře na severu Čech

Celkem šest realizací v architektuře lounského rodáka Sýkory bývalo k vidění v severních Čechách. Většinu z nich (4) vytvořil pro vznikající veřejné budovy a prostory v Litvínově. Pomohl k tomu i jeho přítel Zdeněk Karásek, který působil v investiční komisi tehdejších chemických závodů v Záluží u Litvínova, která o výběru výtvarníků tvořících ve městě spolurozhodovala. Sýkorova vůbec první litvínovská realizace byla na koupališti u Koldomu, pro nějž navrhl 13 panelů pro ochozy převlékáren (šlo o malbu latexem na beton, celkem na ploše asi 40 m², na níž pracoval spolu se synovcem Pavlem Hynkem). V roce 1975 navrhl mozaiku pro stěnu v atriu kulturního domu Citadela (barevné kachle na ploše asi 4,3 x 3,3 metru) a také výzdobu jídelny základní školy v Hamru (porcelánové elementy, které zřejmě již neexistují). Jeho nejrozsáhlejší litvínovské dílo je z roku 1977 – jde o mramorovou mozaiku na stěně a chodníku u nákupního střediska v centru (stěna: 6 x 3,4 m, chodník: 100 x 3 m). V Lounech pak navrhl pro hotel Union sgrafito v interiéru (1958) a protipožární železnou oponu v tamním divadle. Ani jedno z lounských děl již neexistuje.

ny, ale jejich architekt jim věnoval pozornost jako té „velké architektuře,“ upozornila Lenka Sýkorová.

„Není snadný úkol něco takového zopakovat. V případě bazénu je téměř nemožné najít pro panely takové místo, aby se nestaly pouhou dekorací. Možná mě ale pan architekt mile překvapí!“ dodala.

Ze šrotu na náměstí

Také v Lounech by po letech mohlo být k vidění ve veřejném prostoru jedno z děl slavného rodáka. Již dva roky existuje architektonická studie spoluautorů Josefa Pleskota a Lenky Sýkorové na přebudování piazzetty, neboli náměstíčka, před Vrchlického divadlem do podoby opony, kterou pro něj počátkem šedesátých let navrhl a spolu s přítelem Vladislavem Mirvaldem vytvořil Zdeněk Sýkora. Protipožární opona dopadla stejně ochozy litvínovských převlékáren - skončila ve šrotu. Za současnou aktivitou stojí nejen Lenka Sýkorová, ale i lounský spolek Sýkora 2020.

„Když jsem fotografii opony uviděl, řekl jsem si, že to je formát, který by mohl do prostoru přesně zapadnout. Prostor je trochu šišatý. Z toho jsem byl nervózní, jelikož jsme do něho měli implantovat dílo, které představuje vrcholný řád. Zprvu se to zdálo nemožné. Prostor je potřeba

ještě více otevřít, vytvořit široké nástupní schodiště,“ uvedl Josef Pleskot pro iDNES.cz.

Podle studie by opona na piazzettě měla být tvořena betonovými černými a bílými plochami, některá místa by vystupovala a tvořila posezení. Lounští už mohli návrh vidět i přímo na místě – loni v listopadu byl prostor před divadlem nasvícen přesně podle něj.

„Uvědomila jsem si, že vizualizace studie ve skutečné velikosti bude přesvědčivější než malé obrázky na plátně. Akce byla napínavá, protože jsme neměli ani zkušenosti, ani moc peněz, ale nakonec se našli nadšenci, kteří nás podpořili. Výsledek byl opravdu nádherný a přesvědčil mnohé,“ řekla Lenka Sýkorová s tím, že o případné přestavbě prostranství před divadlem s městem stále jedná. Úpravy by totiž přišly celkem na téměř šest milionů korun. Podle starosty Loun Radovana Šabaty je město musí získat pomocí ministerských či evropských dotací. Dle našich informací se piazzetou před divadlem budou zastupitelé v Lounech zabývat ještě před prázdninami.

Zájemci o Sýkorovo dílo mohou návrh opět vidět v Lounech září 15. července při akci nazvané Kouzlo světla. Světelné instalace při ní představí třeba Vladimír 518 či Amar Mulabegovič. V době technické přípravy tohoto vydání rovněž probíhala jednání o možné renovaci mozaiky na chodníku a fasádě v centru Litvínova.

Sýkorovy Louny

Se jménem Zdeňka Sýkory se v Lounech během tohoto léta bude pojit několik akcí.
pondělí 13. 6. 18.00 GAML – Vernisáž výstavy Krajinou Zdeňka Sýkora – Obrazy z Počedělického symposia 2015

úterý 21. 6. 18.00 GAML – Impresionistické krajiny – přednáška Mgr. Václava Maliny, žáka Zdeňka Sýkory a emeritního ředitele Galerie města Plzně.

pondělí 11. 7. 18.00 GAML – Procházka městem – Louny na začátku 50. let na fotografiích Zdeňka Sýkory, komentované promítání fotografií

pátek 15. 7. 21.30 Vrchlického divadlo Louny - Kouzlo světla - Slavnostní nasvícení piazzetty před divadlem

sobota 16. 7. 15.00 Počedělice - Sýkorovy Počedělice - Setkání přátel a příznivců malíře Zdeňka Sýkory na břehu řeky Ohře v Počedělicích, odhalení pamětní desky.

středa 20. 7. 18.00 GAML - Jablko pod stromem - Beseda s účastníky malířského symposia Sýkorovy Počedělice 2016 na derniéře výstavy Krajinou Zdeňka Sýkory.

